

IN MEMORIAM
LEON GERŠKOVIĆ
1910—1992

Uz vijest o smrti dr. Leona Gerškovića

Utemeljitelj politologije

Vijest o smrti profesora *Leona Gerškovića* osobito je rastužila one suradnike *Fakulteta političkih znanosti* u Zagrebu koje je prof. Geršković, kao prvi dekan Fakulteta, okupio u jesen 1962. godine, prije punih trideset godina, da zajedno započnu stvaranje novog fakulteta. U porecima realnoegzistirajućeg socijalizma politika je bila rezervirana za povlaštene, a ustanove u kojima se proučavala politika i obrazovali ljudi što su htjeli živjeti za politiku i od politike bile su ustanovljene kao institucije za obrazovanje povlašćenih. Instituti ili visoke političke škole bili su učilišta na kojima su osposobljavani provjereni da budu povjerenici komunističke partije u ozbiljenju njezine povijesne misije. Ovakvo razumijevanje politike, kao djelatnosti i kao nauka, svojstveno staljinskom razumijevanju socijalizma, prevladavalo je do 1962. godine i u Jugoslaviji. Zato su bile ustanovljene visoke škole pod patronatom komunističke partije.

Utemeljenje Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu kao sveučilišne institucije, otvorene svim građanima zainteresiranima za politiku i političku znanost, nije bilo tek posljedica i izraz razvoja znanosti, nego i institucionalizacija drugačijeg, demokratskijeg razumijevanja društva i politike.

Nije slučajno što je upravo prof. Geršković izabran da kao prvi dekan ustanovi Fakultet političkih nauka. On je, dakako, znao kako je u društvu u kojemu živi bavljenje politikom povlastica ljudi posebnog kova, ali je to držao nužnim prijelaznim stadijem koji moraju prevladati prije svega oni među odabranima koji znadu kako djeluju na promicanju slobode svih. Stoga i nije zazirao od praktične politike. Praktično-politično djelovanje omogućilo mu je da uvidi kako politika u modernim društvima nije tek posebna djelatnost države ili povlaštene grupe, nego proces konstituiranja zajednice. Shvaćajući kako tradicionalna teorija države i ustavno pravo ne mogu valjano razumjeti fenomen političkoga, on je utemeljio disciplinu *Politički sistem* želeći istaknuti kako je razumijevanje ustrojstva cjeline zajednice pretpostavka poimanja osobitosti politike.

Mijenjajući predmet istraživanja, on je spoznao i nužnost promjene metoda u istraživanju politike. Nasuprot teološkoj ustavno-pravnoj interpretaciji ustava države ili dogmatskoj egzegezi iskaza klasika zagovarao je empirijsko istraživanje pojedinog političkog sistema. Uvjerjenje da iskazi o politici mogu postati znanost i izvršiti svoju prosvjetiteljsku funkciju jedino ako su objavljivanjem izloženi kritičkom prosuđivanju, prof. Geršković je očitovao utemeljenjem časopisa *Politička misao*. Ipak, ambicija da se ozbilji ideja sadrži razliku između ideje i ozbiljenja. Ona je uzrok napetosti. Prof. Geršković je suviše čvrsto vjerovao u stvaralačku moć svojih ideja da bi trpio razliku između njih i ozbiljenja. Vjerovao je kako mora revolucionirati akademski svijet. To je bilo izlazište rascjepa između onoga što je prof. Geršković zamislio i institucije koja je nastala i razvijala s vlastitom logikom. Rezultat su bile nesuglasice zbog kojih je otišao s Fakulteta prije nego što je dovršio svoje djelo i prije nego što je sam želio.

Prof. Geršković je pripadao generaciji jugoslavenskih komunista koji su bili svjesni da moraju raskinuti s realno egzistirajućim socijalizmom, ali su bili suviše ukorijenjeni u istoj tradiciji da bi izdržali promjene što ih je zahtijevao taj raskid. On je pripadao generaciji znanstvenika koja je spoznala nužan proces razvoja znanosti, ali se osjećala suviše dužnom vlastitoj tradiciji da bi izvela sve teorijske konzekvence ove spoznaje. Po tomu on je bio čovjek svoga vremena. Ustanovljujući Fakultet političkih znanosti i politologiju kao znanstvenu disciplinu, on je ipak stvorio djelo sposobno da ga nadživi. To je neprolazna zasluga.

dr. Ivan PRPIĆ, dekan FPZ-a